

Tietoa Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristön tarkoituksesta ja taustasta, keskeiset käsitteet ja määritelmät, sekä tietoa INNATE-viitekehuksesta

Sisällysluettelo

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristön tarkoitus ja tausta	2
Tarkoitus	2
Tausta	3
Miten laatukriteeristö on syntynyt	4
Keskeiset käsitteet ja määritelmät	7
Kulttuurihyvinvointi	7
Kulttuurihyvinvointipalvelun tunnusmerkit	8
Laatu	10
Kulttuurihyvinvointipalveluiden kriteeristön taustalla kansainvälinen INNATE-viitekehys	11
Mittaamisen ja arvioinnin työkalut ja kohteet	11
Lähteet	13

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristön tarkoitus ja tausta

Tarkoitus

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö pohjautuu kansainväliseen tutkimustietoon kulttuurin hyvinvointivaikutuksista ja kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamisen vaikuttavista toimintatavoista.

Laatukriteeristön tavoitteena on ohjata sellaisia kulttuurihyvinvointipalveluja, joita tuotetaan sosiaali- ja terveystalouden osana ja rinnalla hyvinvointialueilla, kunnissa, järjestöissä ja kulttuurikentällä. Tällaisia palveluja voivat olla mm. palveluasumisyksiköiden taidetoiminta, lähitorien kulttuuritarjonta, räätälöidyt ja kohdennetut palvelut ja projektit eri kohderyhmille sekä kulttuurihyvinvoinnin toimintamallit kuten kulttuurilähetetoiminta. Näiden palveluiden järjestäminen pohjautuu laajasti hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä tukeviin ja edistäviin tavoitteisiin.

Laatukriteeristö on suunnattu sote-, kunta- ja kulttuurikentän ammattilaisille, jotka järjestävät, tilaavat ja tuottavat kulttuurihyvinvointipalveluita. Laatukriteeristön käyttö tukee myös sote-palveluiden asiakas- ja palveluohjausta määrittelemällä yhä paremmin kulttuurihyvinvointipalveluita sekä niiden toimintatapoja ja tavoitteita.

Laatukriteeristön tarkoituksena on palvella laajasti eri kohderyhmille suunnattujen palveluiden ohjausta ja toteutusta monenlaisissa toimintaympäristöissä. Kriteeristö on voidaan käyttää aina pistemäisistä palveluista laajoihin kokonaisuuksiin. Kriteeristön käyttäjä voi itse säädellä käytön laajuutta ja yksityiskohtaisuutta palvelukohtaisesti ja tarpeen mukaan.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö auttaa tunnistamaan ja määrittelemään palveluiden laadun elementtejä ja asettamaan tavoitteita sekä toimeenpanemaan niitä suunnitelmallisesti.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö ohjaa ja tukee

- kulttuurihyvinvointipalveluiden suunnitelmallista toteuttamista hyvinvointialueiden toiminnassa, kunnissa, taide- ja kulttuuriorganisaatioissa ja muissa toimintaympäristöissä
- palveluille kohdennettujen tavoitteiden määrittämistä ja sanoittamista
- sote-, hyte- ja kulttuurialan yhdyspinnoilla tapahtuvaa yhteistyötä ja luo yhteisiä käsitteitä
- kulttuurihyvinvointiin liittyvää hankintaosaamista
- kulttuurihyvinvointipalveluiden vaikuttavuutta
- tiedolla ohjaamista ja johtamista
- sote- ja kulttuurikentän yhteistä laatuajattelua

Laatukriteeristö luo pohjaa myös kulttuurihyvinvoinnin arviointitiedonkeruun painopisteiden, toimintatapojen ja työkalujen määrittelyyn tulevaisuudessa.

Tausta

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö on laadittu laajalla monialaisella asiantuntijapohjalla Pirkanmaan hyvinvointialueella (Pirha) Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikössä. Kriteeristön taustalla on kulttuuri-, sote- ja kuntakentällä yhteisesti todettu tarve yhä paremmin tunnistaa, määrittää ja vahvistaa kulttuuriin ja taiteeseen osallistumisen vaikutuksia väestön hyvinvointiin ja terveyteen.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristön laatiminen on kirjattu tavoitteeksi Pirkanmaan hyvinvointialueen hyvinvointisuunnitelmaan (Pirha 2024). Kriteeristö luo pohjaa yhdyspintatyölle ja kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamiselle, ohjaukselle ja hankintaosaamiselle.

Laatukriteeristön kehittämistyö kytkeytyy Pirhan kokonaisvaltaiseen laatuajatteluun, laadun ohjaukseen sekä arvioinnin toimintamalleihin. Kokonaisuudessa on huomioitu palveluiden järjestäjien, tuottajien ja käyttäjien näkökulmia liittyen kulttuurihyvinvointipalveluihin. Kriteeristön käyttöönotto ja juurruttaminen alkaa vuonna 2025 Pirkanmaan hyvinvointialueen yksiköissä, kunnissa, järjestöissä ja kulttuurikentällä. Kriteeristöä esitellään valtakunnallisesti, ja laajempaa levittämistä selvitetään yhdessä kansallisten toimijoiden kanssa (mm. Taiteen edistämiskeskus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos) ja muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Miten laatukriteeristö on syntynyt

Laatukriteeristö työstettiin Hoitoon pikaisesti Pirkanmaalla uusilla toimintamalleilla (Hoppu 2) -hankkeessa osana Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaa Suomen kestävän kasvun ohjelmaa (RRP, Pilari 4, Investointi 2). Laatukriteeristön laatimista koordinoi Pirhan Integraatiotoimialueen Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikkö (HYTE-yksikkö) vuosina 2023-2024. Kehittämistyön ohjausryhmänä toimi Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijaryhmä KULTU, joka koostuu hyvinvointialueen, kuntien, Pirkanmaan liiton ja kulttuurikentän toimijoista.

Laatukriteeristön laatimiseen hankittiin ostopalveluna Kulttuurikeskus PiiPoon toiminnanjohtaja, väitöskirjatutkija Pilvi Kuidun asiantuntijatyöpanosta. Kuitu vastasi kehittämisprosessin suunnittelusta, toteutuksesta sekä kriteeristön kirjoittamisesta yhteistyössä Pirhan HYTE-yksikön kulttuurikoordinaattori Hanna Korhosen kanssa. HYTE-yksikön kehittämispäällikkö Mari Lahtinen valvoi työn edistymistä.

Laatukriteeristöä työstettiin yhteiskehittämisperiaatteilla. Kriteeristön kehittämiseen kutsuttiin mukaan asiantuntijoita Pirkanmaan hyvinvointialueen eri palvelulinjoilta, sote-järjestöistä, Pirkanmaan kunnista, taide- ja kulttuurialan järjestöistä ja taiteen vapaalta kentältä, sekä valtakunnallisista asiantuntijaorganisaatioista ja valtion hallinnosta: mm. Taiteen

edistämiskeskus, valtakunnallinen Taikusydän yhteyspiste, Sosiaali- ja terveysalan kansallinen vaikuttavuuskeskus, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Sosiaali- ja terveysministeriö. Työskentelyn aikana toteutettiin teemahaastatteluja (N=12) sekä fokusryhmätyöpajoja (N=3) ajalla 30.4.2024-14.1.2025 Teams-alustalla. Kaikkiin haastatteluihin ja työpajoihin osallistuivat kehittämistyöstä vastanneet Pilvi Kuitu ja Hanna Korhonen.

Kriteeristön työstöä taustoitettiin tutustumalla taiteeseen ja kulttuuriin osallistumisen hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia sekä palveluiden laatua, mittaamista ja arviointia käsittelevään kansainväliseen ja suomalaiseen tutkimukseen ja kirjallisuuteen.

Kriteeristö pohjautuu Lontoon yliopiston Käyttäytymistieteiden ja terveyden tutkimusosaston (Research Department of Behavioural Science and Health, Institute of Epidemiology & Health Care, University College London) tutkijoiden Katey Warranin, Alexandra Burtonin ja Daisy Fancourtin muodostaman tutkijaryhmän vuonna 2022 julkaisema kulttuurihyvinvointipalveluiden ja taideinterventioiden laadun elementtejä kuvaava INNATE -viitekehys. INNATE-viitekehysten tavoitteena on ymmärtää ja tukea taidetta, hyvinvointia ja terveyttä yhdistävän toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia sekä edistää palveluiden toistettavuutta, laajennettavuutta ja kestäviä toimintatapoja. (Warran ym. 2022). Kuitu käänsi viitekehysten suomeksi syksyllä 2024 fokusryhmissä tapahtuvan kehitystyön pohjaksi. Tässä työvaiheessa laatulementtien listaa täydennettiin saavutettavuutta ja esteettömyyttä koskevilla tekijöillä pohjautuen Suomen lastenkulttuuriliiton julkaisemaan Saavutettavampi harrastus -suositukseen (2024), jonka laatimisessa Kuitu on ollut mukana vuosina 2023-2024.

Asiantuntijoiden teemahaastattelujen kysymykset kartoittivat haastateltavien näkemyksiä kulttuurihyvinvoinnin merkitystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä heidän omia ja työssään käyttämiään laadun ohjauksen ja kulttuurihyvinvoinnin määritelmiä, sanoituksia ja työkaluja. Lisäksi haastatteluissa kartoitettiin hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien roolia haastateltavien omassa työnkuvassa ja niissä asetettujen tavoitteiden tunnettuutta. Kaikille

haastateltaville lähetettiin ennakotietoa hankkeen ja kriteeristön työstöstä sekä Kuidun tutkimuksesta. Syksyllä 2024, kun kriteeristöluonnos oli jo pitkällä, lähetettiin se haastateltaville ennakkomateriaalina. He saattoivat halutessaan tutustua aineistoon, mutta sitä ei edellytetty. Haastateltavat toivoivat poikkeuksetta hankkeen ja kehitystyön tavoitteiden lyhyttä kertausta haastattelun alkuun koska eivät olleet ehtineet mielestään perehtyä riittävästi ennakkoaineistoihin.

Kolmessa fokusryhmätyöpajassa käytiin läpi kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristön luonnosta. Fokusryhmät olivat 1.) Pirkanmaan kuntien 2.) Sote-kentän ja 3.) kulttuurikentän kulttuurihyvinvointityötä tekevät ammattilaiset. 90 minuuttia kestävät työpajat toteutettiin ”me-we-us” -fasilitointimenetelmää hyödyntäen. Yksilöpohdinnasta sekä pari- ja ryhmäkeskustelusta koostuva työtapo pyrkii tukemaan reflektointia, ideointia ja ajatusten jäsentämistä sekä varmistamaan, että kaikkien osallistujien mielipiteet ja ajatukset tulevat kuulluksi. Työskentelyn lopuksi osallistujat kirjasivat anonyymisti keskustelun pohjalta havaintoja ja ehdotuksia kriteeristön kehittämiseksi yhteiselle padlet-alustalle. Kuitu koosti kommentteista kymmensivuisen koonnin, jonka pohjalta kriteeristöä muokattiin edelleen.

Fokusryhmien osallistujille lähetettiin ennakkoon tutustuttavaksi laatukriteeristön sen hetkinen luonnos ja pohdittavaksi myös työpajan kysymykset, jotka käsittelivät kriteeristön sisältöä, hyväksyttävyyttä ja käytettävyyttä.

Kysymykset olivat:

1. *Miten hyvin kriteeristö kuvaa mielestäsi kulttuurihyvinvointipalveluiden laadun elementtejä (esim. kokemuksesi/ työsi näkökulmasta)? Onko jotain liikaa? Puuttuuko jotain?*
2. *Miten käytettävä laatuliite olisi tällaisenaan kulttuurihyvinvointipalveluiden laadun ohjauksessa palveluja tilattaessa, tuotettaessa tai arvioitaessa?*

3. *Mitä muutoksia (lisäyksiä tai poistoja) tulisi vielä tehdä asiakirjoihin ennen käyttöönottoa? Miten niitä olisi mielekästä käyttää sinun työssäsi?*
4. *Miten palveluiden laatua ohjataan ja arvioidaan nyt?*

Lisäksi kysyttiin

5. *Käytätkö Pirkanmaan kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa työssäsi?*
6. *Tunnetko Pirkanmaan alueellisen hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman tavoitteet?*

Fokusryhmätyöpajat ja asiantuntijahaastattelut tallennettiin aineistoksi Kuidun kulttuurihyvinvointia ja sen merkitystä kansanterveyden kysymyksenä käsittelevään väitöskirjatutkimukseen.

Lisäksi keräsimme kirjallisia kommentteja kriteeristön työstön loppuvaiheessa KULTU-ryhmältä sekä Taiteen edistämiskeskuksen Kulttuurihyvinvoinnin asiantuntijapalveluiden asiantuntijoilta. Kehittämiseen osallistui yhteensä lähemmäs 100 henkilöä.

Kriteeristön työstössä on huomioitu myös THL:n Hyte-toimintamallin arviointikriteereitä sekä Suomi.fi-palvelutietovarannon (PTV) ja Lähellä.fi -alustoilla käytettyjä määritelmiä.

Keskeiset käsitteet ja määritelmät

Kulttuurihyvinvointi

Kulttuurihyvinvoinnilla (arts, culture and health; cultural wellbeing) viitataan yksilötasolla kulttuurielämään ja taidetoimintaan osallistumisen myötä syntyviin terveyttä ja hyvinvointia edistäviin vaikutuksiin. Kulttuurihyvinvoinnin vahvistumisen perustana on koko elämän aikana

rakentuvat kulttuurinen pääoma (cultural capital) sekä yksilöllinen kulttuurikompetenssi (cultural competence) eli kyky omaksua, käyttää ja muuttaa kulttuurista elinympäristöään. (Bourdieu 1984; Lamont & Lareau 1988; Heikkilä 2024; Kuitu ym. 2024) Yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla kulttuoriosallistuminen vahvistaa muun muassa osallisuutta, osallistumisaktiivisuutta, dialogisuutta, kulttuurien välistä ymmärrystä ja empatiaa, kulttuuri-identiteettiä, turvallisuutta sekä vähentää yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. (Warran 2022a) Kulttuurihyvinvoinnin toteutumisen perustana on myös perustuslain ja ihmisoikeussopimusten turvaamat sivistykselliset- ja kulttuuriset perusoikeudet.

- **Kulttuurihyvinvointitoiminta** voi perustua yksilölliseen ja yhteisön aktiivisuuteen ja harrastuneisuuteen. Toiminta voi olla itse tuotettua, vapaata ja vaihtelevaa, taiteellista ja luovaa aktiivisuutta sekä kulttuurin ja taiteen äärelle hakeutumista ja kokemista, jolloin laatu syntyy muun muassa yksilöllisistä tai yhteisöllisistä valinnoista ja arvostuksista, mieltymyksistä, luovuuden aktivoimisesta, taidoista ja niiden karttumisesta ja hyödyntämisestä.
- **Kulttuurihyvinvointipalveluihin** taas liittyy tyypilliset palveluiden tuottamisen roolitukset ja ennalta määritellyt tavoitteet, toimintatavat ja raamit, kuten palvelun tuottaja ja tilaaja, sisällön ja resurssien määrittelyt, määrä, ajankohta, ja hinnoittelu sekä usein toiminnan arviointi, palautteen keruu ja raportointi.

Kulttuurihyvinvointipalvelun tunnusmerkit

Kulttuurihyvinvointipalvelu on ammattimaisesti tuotettu taide- tai kulttuuripalvelu, jolle on asetettu hyvinvointia edistäviä tavoitteita ja/tai niiden hankinta perustuu tunnistettuihin ja kohdennettuihin hyvinvointi- ja terveyshyötyihin.

Laajasti ajateltuna mikä tahansa kulttuuripalvelu, joka edistää hyvinvointia ja terveyttä kuten esimerkiksi osallisuutta, aktiivisuutta tai merkityksellisyyden kokemusten syntymistä on kulttuurihyvinvointia edistävä palvelu.

Rajatummasta näkökulmasta kulttuurihyvinvointipalveluilla tarkoitetaan asiakas- ja tarvelähtöisiä palveluita sekä matalan kynnyksen räätälöityjä palveluita, joilla on terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tavoitteita. (Warran 2022a; 2022b) Palvelut voivat esimerkiksi lisätä toimintakykyä, elämänhallinnan tunnetta ja koettua terveyttä ja hyvinvointia, ehkäistä yksinäisyyttä ja sosiaalista eriytymistä, lisätä osallisuutta ja kykyä itseilmaisuun, parantaa työhyvinvointia tai tukea mielenterveyttä. Räätälöityjä ja kohdennettuja palveluita kehittävät ja toteuttavat taiteen ja kulttuurin sekä sosiaali-, terveys- ja kasvatustyön ammattilaiset monialaisessa yhteistyössä. (Jensen 2020; Warran 2022a)

Tässä laatukriteeristössä keskitymme jälkimmäiseen, rajatumman määritelmään mukaisten kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamisen laatuun.

Palvelu

Palvelun käsite sopii hyvin kuvaamaan kulttuurihyvinvointitoiminnan ammattimaista ja tavoitteellista tuottamisen tapaa, jossa vastikkeellisen sisällön tuottamisesta sovitaan ammattilaisten ja organisaatioiden kesken. Palvelun käsitettä ja sen monimutkaisuutta ja muuttuvaa luonnetta on pyritty selittämään tarkastelemalla palvelun ominaisuuksia. Palvelu on arvon luomisen prosessi asiakkaan kanssa yhdessä (co-production). *Palvelun ominaisuuksiksi kuvataan mm. aineettomuus, ainutlaatuisuus, heterogeenisuus, toiminnallisuus, vuorovaikutteisuus, tuottamisen ja kuluttamisen samanaikaisuus ja asiakkaan osallistuminen palvelutapahtumaan.* (Korpela 2017) Palvelun tuottamisen ytimessä ovat osaaminen eli yksilön kykyjen soveltamista toisen hyödyksi sekä siinä käytettävät tiedot ja taidot eli aineettomat voimavarat (Vargo & Lusch 2004; Korpela 2017) Palvelun käyttöön ja sen mielekkyyteen vaikuttavat myös palvelun tunnettuus ja saatavuus. (Vargo & Lusch 2004) *Palvelu on aineetonta ja ainutlaatuista, koska se katoaa kuluttamisen jälkeen eikä sitä voi säilyttää, varastoida, myydä edelleen tai palauttaa.* (Korpela 2017) Erityislaatuista ja haastavaa palvelun määrittelyssä on sen heterogeeninen luonne, jonka johdosta palvelu vaihtelee eri organisaatioissa, eri

asiakkaiden välillä ja myös ajankohdasta toiseen. Laatu kokemus on yksilöllinen. Samaan palvelutuokioon osallistuneilla voi olla toisistaan merkittävästi poikkeavat laadun kokemukset. Palvelun laadun lopullinen arvio perustuu yksilölliseen kokemukseen. (Vargo & Lusch 2004; Korpela 2017) Mitä täsmällisemmin laadun elementtejä ja niihin liittyviä odotuksia voidaan tunnistaa ja määritellä ennen palvelun tuottamista, sitä paremmin niiden toteutumista voidaan varmistaa, seurata ja arvioida.

Laatu

Laadun yksiselitteinen määrittely on mahdotonta, sillä se käsitteenä on monimerkityksellinen ja monitulkintainen. Laadun ajatellaan pitävän sisällään määriteltäviä ominaisuuksia ja piirteitä. Laatu liitetään määritelmässä korkealuokkaisuuteen ja erinomaisuuteen. (Kihn 2015) Näiden lisäksi laatuun liitetään lukuisia erityisiä näkökulmia ja merkityksiä, jotka laajentavat ja syventävät laatu-käsitteen perusmerkityksiä. (Korpela 2017) Laadun kokemus ja kokeminen riippuu tulkitsijasta ja laajemmasta sosiokulttuurisesta kontekstista. (Kihn 2015) Näiden monimutkaisuuksien valossa "laatu" taiteen ja terveyden alalla on yleensä ymmärretty osallistujien kokemuksen ja tulosten laadun parantamisena, eikä niinkään esteettisenä laatuna (Warran ym. 2022a). Tästä huolimatta kulttuurihyvinvointipalvelun laatua ja sen elementtejä määriteltäessä on huomioitava sosiaaliset rakennelmat, osallistujien kulttuuriset taustat sekä vallitsevat hierarkiat ja arvostukset. (Warran ym. 2022a; Heikkilä 2024)

Laatua määriteltäessä on ensiarvoisen tärkeää tunnistaa ja ymmärtää ne yksilöiden ja yhteisöjen tarpeet ja kiinnostukset, joihin palveluilla pyritään vastaamaan. Tällaisessa laadun määrittelyssä tulee kaikkien palvelun tuottamisen prosessissa mukana olevien osapuolten olla riittävän perehtyneitä toiminnan eri osa-alueisiin, sisällön, toimintamallien ja toimintaympäristön mahdollisuuksiin ja variaatioihin sekä palveluiden mahdollisiin vaikutuksiin. Keskeistä on, että eri osapuolilla on käytössä yhteisiä käsitteitä palveluiden laatua kuvattaessa, tilattaessa ja tuotettaessa. (Warran ym. 2022b)

Tässä kriteeristössä tarkoitamme laadulla toiminnan järjestäjien, tilaajien ja tuottajien itse ja yhdessä määrittelemiä laadullisia elementtejä, joiden suunnitelmallinen toteuttaminen synnyttää toivotunlaisia vaikutuksia ja moninaisia kokemuksia.

Kulttuurihyvinvointipalveluiden kriteeristön taustalla kansainvälinen INNATE-viitekehys

Kulttuuri- ja taideperustaisten interventioiden ja hyvinvointia tukevien palveluiden psykologisia, biologisia, sosiaalisia ja käyttäytymisen prosesseihin liittyviä vaikutusmekanismeja on tunnistettu, mutta edelleenkin ei ole täysin selvää mikä taidelähtöisissä palveluissa käynnistää terveyden kannalta hyödyllisiä mekanismeja. (Fancourt & Finn 2021; Warran ym. 2022a) Lontoon yliopiston Behavioural Science and Health -tutkimusyksikön INNATE-tutkimus kartoitti vaikuttavia tekijöitä (active ingredients) ja loi tutkimuksen pohjalta yhtenäistä käsitteistöä sekä siihen perustuvan viitekehysten (INNATE - Development of the INgredients iN ArTs in hEalth - Framework) kulttuuri- ja taideperustaisen terveyden edistämisen suunnitteluun, toimeenpanoon ja arviointiin. Tutkimuksessa tunnistettiin yhteensä 139 mahdollista vaikuttavaa tekijää, jotka luokiteltiin kolmeen yläkategoriaan. Viitekehysten kategoriat ovat projekti, ihmiset tai konteksti. (Fancourt & Finn 2021; Warran ym. 2022a)

Tämä kulttuurihyvinvointipalveluiden laatukriteeristö on saanut innoituksensa INNATE-viitekehysten laadun elementtien rikkaasta listauksesta ja kategorioista. Kriteeristön listauksen pohjana on käytetty INNATEN:n laatulementtejä ja niitä on täydennetty yhteiskehittämisen prosessin työskentelyn pohjalta soveltumaan kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamiseen Suomessa. Elementtien yläkategoriat on jaettu INNATE:n kolmen yläkategorian sijaan kymmeneen ja elementtien listaan on lisätty uusia muun muassa saavutettavuuteen ja esteettömyyteen liittyviä alakategorioita. Saavutettavuuden elementtien määrittelyssä on hyödynnetty Saavutettavampi harrastus -suosituksia (Lastenkulttuuriliitto) sekä Kulttuuria kaikille -palvelun saavutettavuusohjeita ja määritelmiä (Kulttuuria kaikille) Laatulementit on järjestetty ja ryhmitelty tässä kriteeristössä uudelleen huomioiden käytettävyys ja fokusryhmien toiveet ja kommentit.

Mittaamisen ja arvioinnin työkalut ja kohteet

Laadun ja asiakastyytyväisyyden osoittaminen on arvioinnin, kehittämisen ja palveluiden jatkuvuuden näkökulmasta välttämätöntä. (Warran ym. 2022b) Mittaaminen, vaikuttavuuden arviointi ja tunnistaminen sekä tulosten raportointi ja hyödyntäminen tulee toteuttaa niin, että

siitä saatava tieto on hyödynnettävissä tiedolla johtamisen kokonaisuudessa ja palveluiden kehittämisessä. Kulttuurihyvinvointipalveluiden vaikuttavuuden mittaamisen työkaluina olisi hyvä käyttää yhdessä määriteltyjä käytäntöjä ja arvioinnin mittareita. Arviointi- ja mittaripakettia tullaan kehittämään lähitulevaisuudessa.

Lähteet

Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press.

Fancourt, Daisy, ja Saoirse Finn. 2019. "What Is the Evidence on the Role of the Arts in Improving Health and Well-Being? A Scoping Review". WHO Regional Office for Europe. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289054553>.

Heikkilä, Riie. 2024. *Miksi lakkasimme lukemasta?: sosiologinen tulkinta lukemisen muutoksesta*. Tallinna: Helsinki.

Jensen, Anita. ei pvm. "Opas kulttuurihyvinvointitoiminnan arviointiin". *Taikusydän yhteyspiste, Turun ammatikorkeakoulu*. [https://taikusydan.turkuamk.fi/uploads/2020/09/100485fb-opas - kulttuurihyvinvointitoiminnan arviointiin taikusydan saavutettava.pdf](https://taikusydan.turkuamk.fi/uploads/2020/09/100485fb-opas_-_kulttuurihyvinvointitoiminnan_arviointiin_taikusydan_saavutettava.pdf).

Kulttuuria kaikille - Saavutettavuus". Kulttuuri kaikille palvelu, www.kulttuuriakaikille.fi. Viitattu 21. tammikuuta 2025. https://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus?file={REQUEST_FILENAME}.

Karreinen, Lari. 2022. "Me-we-us -menetelmä hiljaisten ja äänekkäiden tasaamiseen". *Osana* (blog). 13. kesäkuuta 2022. <https://osana.fi/me-we-us-menetelma-hiljaisten-ja-aanekkaiden-tasaamiseen/>.

Kihn, Lili-Anne. 2015. "Laatu kolmesta tarkastelunäkökulmasta: tekninen, kaupallinen ja palveluun liittyvä laatu". Teoksessa *Laatu kolmesta tarkastelunäkökulmasta : tekninen, kaupallinen ja palveluun liittyvä laatu*, 283–301. Tampere University Press.

Korpela, Tarja. 2017. "Palvelun merkityksellistäminen sensemaking-näkökulman valossa". Tampereen yliopiston johtamiskorkeakoulu. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102313/978-952-03-0577-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kuitu, Pilvi, Anu Linnansaari, Heidi Kesanto-Jokipolvi, Johanna Roponen, Terhi Koivumäki, Eeva Rantala, Liisa Laitinen, Anna-Mari Rosenlöf, ja Pilvikki Absetz. 2024. "Valtioneuvoston kanslian käyttäytymistieteellinen tutkimuskatsaus. sivu 15-22 Terveys ja hyvinvointi 3/2024."

<https://valtioneuvosto.fi/kayttaytymistieteellinen-toiminta/kayttaytymistieteellinen-tutkimuskatsaus>.

Lamont, Michèle, ja Annette Lareau. 1988. "Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments". *Sociological Theory* 6 (2): 153–68.

<https://doi.org/10.2307/202113>.

"RRP- Pirkanmaan hyvinvointialue - Suomen kestävän kasvun ohjelma, HOPPU 2 | Innokylä". ei pvm. Viitattu 4. tammikuuta 2025. <https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/rrp-pirkanmaan-hyvinvointialue-suomen-kestavan-kasvun-ohjelma-hoppu-2>.

"Saavutettavampi harrastus". 2024. Saavutettavampi harrastus. 26. kesäkuuta 2024.

<https://www.saavutettavaharrastus.fi/>.

Vargo, Stephen L., ja Robert F. Lusch. 2004. "Evolving to a New Dominant Logic for Marketing". *Journal of Marketing* 68 (1): 28–40. <https://doi.org/10.1509/jmkg.68.1.1.24036>.

Warran, Katey, Alexandra Burton, ja Daisy Fancourt. 2022. "What Are the Active Ingredients of 'arts in Health' Activities? Development of the INgredients iN ArTs in hEalth (INNATE) Framework". *Wellcome Open Research* 7:10.

<https://doi.org/10.12688/wellcomeopenres.17414.2>.

Warran, Katey, Norma Daykin, Annabel Pilecka, ja Daisy Fancourt. 2022. "Arts and Health Evaluation: Navigating the Landscape. UCL." <https://sbbresearch.org/wp-content/uploads/2023/06/Arts-and-Health-Evaluation-report-UCLSBB-3.pdf>.

